GRIGORE CONSTANTINESCU

BISERICA «SF. ILIE» –PITESTI–

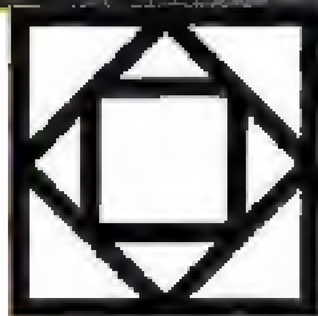

Redactor / tehnoredactor – GRIGORE CONSTANTINESCU
Lector – EUGENIA CONSTANTINESCU
Imagini: INTERNET
DTP – DAN COTAR
MMXVI

GRIGORE CONSTANTINESCU

BISERICA «SF. ILIE» - PITESTI -

Biserică de breaslă

În zona centrală a ansamblului urban medieval Piteşti, a fost înălţată, în cursul anilor 1826–1828, Biserica «Sf. Ilie», de către starostele cojocarilor, Petre Pandele, şi soţia sa, Păuna, pe locul unui alt locaş de cult ruinat, noua biserică fiind asociată, în memoria colectivă a piteştenilor, încă din perioada construcţiei, cu renumita breaslă a cojocarilor.

Depistarea, în perimetrul incintei, a unor morminte antedatate momentului edificării actualei construcţii, constituie un argument notabil privind existenţa unei biserici anterioare în spaţiul delimitat, la est şi la vest, de căile de circulaţie prezente: bulevardul Republicii şi, respectiv, str. Fraţii Goleşti, iar, la nord, de ramificaţia str. Craiovei spre Târgul din Vale, ramificaţie ce intersectează străzile menţionate. În «Charta României Meridionale, publicată în 1864 din ordinul măriei sale principelui domnitoriu Alessandre Ioane I», cunoscută sub numele de «Harta Szathmary», pe amplasamentul actual al Bisericii «Sf. Ilie», este figurată „o incintă de plan neregulat, care cuprinde o construcţie de zid şi una de lemn".

Supoziţia arhitectei Eugenia Greceanu, conform căreia „Biserica de zid a înlocuit desigur un lăcaş mult mai vechi, pe care putem să-l presupunem de zidărie, începând cu secolul al XVII-lea", se bazează pe un argument incontestabil: importanta breaslă a cojocarilor piteşteni care avea un rol considerabil în economia oraşului, intenţiona, prin ctitorirea acestui locaş de cult, să se impună în faţa patriciatului local.

Amploarea practicării meşteşugului menţionat este relevată edificator prin «Statistica privind mica industrie şi meseriile din oraşul Piteşti» din iulie 1900, în care sunt înregistrate 25 ateliere de „cojocari groşi" cu 120 de lucrători (calfe) şi 200 de ucenici, precum şi patru ateliere de „cojocari subţiri" (blănari) cu două calfe şi trei ucenici, în această meserie fiind implicaţi, în total, 325 de locuitori

din oraşul Piteşti, care număra, la începutul secolului XX, o „populaţie stabilă" de 15.857 de locuitori. Breasla cojocarilor se bucura de o evidentă notorietate, situându-se pe primul loc, sub raport numeric, în contextul meseriilor practicate în urbea piteşteană. Steagul renumitei bresle a cojocarilor, datând din anul 1841, este expus în secţia de istorie a Muzeului judeţean Argeş.

Pisania Bisericii «Sf. Ilie», fixată anterior deasupra accesului în locaşul de cult, confirmă participarea cojocarilor, alături de alţi ctitori, în special, negustori, la edificarea importantului monument ecleziastic din urbea Piteştiului: ***„Cu vrerea Tatălui, ajutoriul Fiiului şi cu puterea / D<u>h<u>lui Sf<î>nt, îndemnatu-s-au robii lui D<u>mnezeu, Pantele Petru, cu / soţiia sa, Păuna, Theodorache sin diiaconu Hri<s>tŭ cu soţia / sa, Ilinca, Mihai Popovici cu fraţii săi, / Pavel, Dimitrie, prin osîrdiia şi cheltuiala dum/nealor şi cu ajutoriul altor fraţi neguţători, de au rădi/cat această sf<î>ntă bisirică din temelie, pînă la săvîr/şitŭ, spre cinstea şi lauda sfîntului, slăvitului prorocului I/lie Thezviteanul şi a marelui mucenic tămăduitori Pantele/im<o>n, în zilele binecredinciosului şi singur stăpînitori, marele / domnŭ şi înpărat a toată Rosiia, Nicolae Pavlovici, cu / blagosloveniia preaosfinţitului mitrop<olit> <Ungro>/vlahia, chiriu chir Grigorie. 1828".***

Sfinţirea bisericii va fi oficiată, la 22 mai 1828, de către mitropolitul chir Grigorie al Ungrovlahiei.

În «Catagrafia preoţilor din judeţul Argeş la 1833», publicată de către pr. Marin M. Branişte şi pr. Ilie Diaconescu, se consemna despre Biserica «Sf. Ilie-Nou»: „biserică de zid, hram: Sfântul Ilie, pe a sa moşie. Preoţi 2: Niţă şi Nicolaie. Nicolaie cântăreţu, Tănase cântăreţu şi Ion paracliseru". Simpla precizare «Sfântul Ilie-Nou» confirmă, de facto, prezenţa anterioară a unei biserici „vechi", cu hramul «Sf. Ilie».

La aproape trei decenii de la sfinţire, în anul 1856, se atestă o primă intervenţie asupra construcţiei, consolidarea bisericii fiind

urmată de refacerea picturii murale de către zugravul N. Stoenescu, pentru ca, peste alţi 40 de ani, monumentul să fie restaurat într-un mod radical.

Pisania concepută, la 20 octombrie 1896, de către Nicolae Constantinescu, fostul primar al oraşului şi administrator al acestui sfânt locaş, publicată în «Album religios», elucidează contribuţia unor ctitori iniţiali şi de „refacere" în evoluţia monumentului ecleziastic durat de breasla cojocarilor piteşteni. Textul „pisaniei" transcrise de către institutoarea Tatiana Bobancu clarifica contribuţia comanditarilor şi stabilea cronologic efortul material al acestora pentru edificarea şi conservarea locaşului de cult: ***„La anul 1826, Pandele Petre cu soţia sa, Păuna, cu ajutorul lui Tudorache Cojocaru şi alţii au început zidirea acestui sfânt lăcaş. La 1827, încetând din viaţă soţia lui Pandele Petre, dânsul a mers înainte cu lucrarea fără a se descuraja.***

La 1828, Pandele Petre a terminat această biserică, având altă soţie, Anica, în care timp, s-a târnosit sfântul lăcaş. La 1856, Pandele Petre voind ca opera lui să nu înceteze după moartea sa, printr-un testament legalizat, după ce-şi împarte averea la copii, lasă ca zestre bisericii două prăvălii în strada Şerban Vodă şi trei locuri virane pe bulevard, din venitul lor să se întreţină biserica, puind condiţie, ca nimenea să nu se amestece în administraţia averii şi a bisericii, decât numai copiii, nepoţii şi strănepoţii din neam în neam.

Un mahalagiu anume, Stancu Gheorghe, printr-o diată din anul 1852 şi alta legalizată în 1888, au dăruit bisericii două perechi de case situate în mahalaua Sf. Ilie, cu condiţia ca, din venitul lor, să se ajute la întreţinerea bisericii, dându-se şi la doi preoţi câte 6 lei pe an, ca sărindar, pentru pomenirea sufletului său. La această danie, biserica a intrat în stăpânire la anul 1891.

La anul 1891, viind subscrisul, ca administrator în calitate de ginere al defunctului Pandele Petre, fiindcă copiii săi, Leanca şi

Zinca, din prima căsătorie, precum şi copiii celei de-a doua soţii, Anica, anume: Simion, Gheorghe, Niţă şi Tinca, au încetat din viaţă, rămânând numai două fiice, anume soţia lui Petrache Ioanid şi Eliza, astăzi, soţia mea, văzând că această biserică este ruinată cu desăvârşire, am pus la cale restaurarea ei, cu banii ce a avut biserica, venindu-mi în ajutor primăria locală, precum şi o parte din mahalagii şi orăşeni, cari, numele, pronumele şi suma ce au dat le-am trecut în condica numerotată şi sigilată de noi, depusă în altarul bisericii, obligându-se preoţii a pomeni numele lor în veci. Această biserică a fost restaurată complect la anul 1894, fiind episcop al Eparhiei Argeşului, Înalt P.S. Dr. Gherasim Timuş.”.

Vechiul pomelnic al Bisericii «Sf. Ilie» menţiona, printre ctitori, pe: „Pandele Petre cu Păuna; Tudorache sin Diaconu Cristea cu soţia, Ilinca; Mihai Popovici cu fraţii, Pavel şi Dumitru”.

Aşadar, spre sfârşitul secolului al XIX-lea, în perioada anilor 1894–1896, în cursul unor lucrări de reparaţii efectuate din iniţiativa familiei Nicolae şi Eliza Constantinescu, planul bisericii va fi extins, prin adăugarea unui pridvor pe latura vestică. Intervenţia asupra aspectului locaşului de cult restaurat a suscitat discuţii intense în rândul slujitorilor altarului, care îi reproşau administratorului testamentului, Nicolae Constantinescu, modificarea radicală a faţadei principale, fiind, de fapt, intrigaţi că acesta refuzase să le mai dea anual 200 de lei, sub pretextul că preoţii locuiau în casele din curtea bisericii, fără să plătească chirie şi că banii destinaţi lor fuseseră cheltuiţi pentru refacerea bisericii.

Analizând modul în care operaţiunile de consolidare şi de restaurare au fost efectuate la Biserica «Sf. Ilie», arhitecta Eugenia Greceanu considera că tendinţa de „înfrumuseţare” a faţadei acesteia la sfârşitul secolului al XIX-lea, în cursul restaurării „coordonate” de primarul Nicolae Constantinescu, „ginerele unuia dintre ctitorii cojocari” a determinat „hipertrofierea părţii de vest în dauna dominantei tradiţionale a Pantocratorului, tendinţă care

corespunde în fapt curentului laicizant, dominant în Europa celei de-a doua jumătăţi a secolului al XIX-lea".

În secolul XX, lucrările de consolidare şi restaurare întreprinse au păstrat, potrivit specialistei menţionate, „expresia arhitecturală a unui mod de gândire revoluţionar, la vremea lui, dovedind, astfel, respectul pentru înaintaşi, care i-a lipsit «restauratorului» de la sfârşitul secolului al XIX-lea".

O etapă semnificativă în acţiunea de conservare a monumentului o reprezintă perioada anilor 1926–1934, lucrările întreprinse cu cheltuiala binecredincioşilor Nicolae şi Alexandrina Dumitrescu implicând: subzidiri, refacerea acoperişului din tablă, precum şi repictarea în ulei a programului iconografic de către pictorul Gheorghe Belizarie, originar din Domneştii Muscelului.

Consemnările referitoare la slujitorii locaşului de cult sunt, din păcate, incomplete, pentru a se putea realiza evidenţa exactă a succesiunii cronologice a personalului parohial. În anul 1940, potrivit «Anuarului Eparhiei Argeş», Parohia «Sf. Ilie» număra 519 familii cu 2.076 suflete: „Biserica parohială cu hramul Sf. Ilie, construită din zid, în anul 1896 <sic !>, reparată în 1926 şi 1934, este în stare foarte bună; paroh: pr. Marin Popescu, iconom stavrofor, medaliat cu „Răsplata muncii pentru biserică" cl. I şi „Crucea comemorativă cu barete pentru războiul 1916-1918"; ajutător: pr. Ioan Popescu-Albota, iconom stavrofor; ambii licenţiaţi în teologie; diacon: Gheorghe Diaconescu, licenţiat în teologie; cântăreţi: Nicolae Bălăşoiu şi Aurelian Popescu.".

În cursul celui de-Al Doilea Război Mondial, bombardamentele efectuate de către „aviaţia anglo–americană, în ziua de 6 mai 1944, între orele 11–12, cu bombe brizante şi incendiare lansate din avioane" vor produce pagube considerabile în oraş. În afara înregistrării unui număr impresionant de morţi [176] şi de răniţi [458], au fost distruse sau avariate unele instituţii de stat, 523 de case particulare, iar, dintre instituţiile de cult piteştene, au fost avariate, potrivit «Dării de seamă a Primăriei oraşului Piteşti din 20 mai 1944», bisericile: «Sf. Nicolae», «Sf. Gheorghe» şi «Sf. Ion».

În mod special, se menţiona, însă, despre Biserica «Sf. Ilie», că „a fost distrusă". O bombă a transformat în ruine altarul şi o parte din naosul locaşului de cult, operaţiunea de refacere declanşată imediat după terminarea războiului efectuându-se cu preocuparea de a se respecta integral forma anterioară a construcţiei ecleziastice.

O placă de marmură, încastrată în peretele exterior sudic al pronaosului, consemnează, din păcate, complet eronat, momentul declanşării evenimentului: ***„La 6 Aprilie <sic !> 1944, cînd a fost bombardat oraşul Piteşti, o bombă a căzut pe altarul acestei biserici, lîngă care erau îngropaţi ctitorii ei: Pandele Petre şi soţia sa, Anica. Drept pios omagiu, s-a aşezat această placă prin stăruinţa lui Balotă Petre din Cepari-Argeş, descendent al ctitorului, prin osteneala preotului paroh Emanoil Branişte şi a Consiliului parohial. 1991.".***

Ulterior, biserica a fost reacoperită cu tablă şi, apoi, repictată in fresco de pictorul Emil Ivănescu, originar din Curtea de Argeş, care a înnobilat, prin penelul său, numeroase altare ale credinţei în Dumnezeu din perimetrul de suflet al României Mari.

Operaţiune de amploare, restaurarea începută în anul 1946 a fost definitivată în 1956, dar oficierea resfinţirii bisericii a avut loc la 30 noiembrie 1958, în prezenţa episcopului Râmnicului şi Argeşului, Iosif Gafton.

Sub aspect arhitectural, biserica prezintă un plan triconc, cu abside poligonale, în exterior, şi semicirculare, în interior. Pridvorul supra-dimensionat, retras din planul pronaosului, este închis cu uşi la faţada principală, precum şi la cele laterale.

O particularitate sub raportul elevaţiei o oferă acoperişul dominat de turle de secţiune octogonală; turlele principale de pe naos şi pronaos sunt prevăzute cu tambur pătrat; turla-clopotniţă care surmontează pronaosul fiind încadrată de două turle de dimensiuni reduse, realizate pe o structură de lemn învelită cu tablă.

Decorul interior al monumentului se amplifică substanţial prin iconostasul de lemn sculptat de către meşterul popular Iliescu-Călineşti, în perioada ultimei restaurări de amploare.

„Pictura în tempera de o expresivitate şi o frumuseţe înălţătoare, potrivit aprecierii pr. prof. univ. Ioan Stancu, fost slujitor al acestei sfinte biserici, pictură ce cuprinde în sine toate elementele cerute de rigurozitatea iconografică" a fost restaurată cu „dăruire şi erudiţie", în lunile iunie–noiembrie 1991, de către pictorul Ion Diaconu din Râmnicu Vâlcea.

Resfinţirea Bisericii «Sf. Ilie» a fost oficiată, într-un cadru solemn, la 1 decembrie 1991, de către episcopul Calinic Argeşeanul, „într-o atmosferă de nuntă spirituală, de pregătire pentru săvârşirea sacrului".

Patrimoniu cultic

În patrimoniul bisericii, sunt tezaurizate icoane şi obiecte de cult de o evidentă valoare artistică şi documentară: un potir de metal aurit, de 25 cm înălţime şi 10 cm diametrul cupei, cu următoarea inscripţie incizată, precizând comanditarii: „† Vo(i)ca, Ion, Sanfir, Dumitra, Pant(e)li; an <de la> H(r)istho(s); 1830"; un potir pe piedestalul căruia sunt reprezentaţi cei patru evanghelişti, iar, pe cupă, în medalion: „Iisus Hristos", „Maica Domnului", „Sf. Ioan", este inscripţionat în limba slavonă: „Trupul lui Hristos primiţi şi, din izvorul cel fără de moarte, gustaţi !"; un chivot decorat în motive florale; o căldăruşă de aramă din 1794; un antimis datând din 1873; icoane pictate pe lemn reprezentând pe «Maica Domnului», pe rizaua căreia, se menţionează comanditarii: „Ioan, Ilie, Virgil şi Lixandru Marinescu din Piteşti. 23. IV. 1921" şi o icoană prăznicară cu două feţe: «Învierea Domnului» / «Sf. Ilie şi Sf. Pantelimon», pe care este inscripţionat textul: „Îmbrăcată de Vasilica şi Alexandru Ionescu din Piteşti, cu fii(i): Vasile şi Nicolae. 1937-06-1.".

Din creaţia plastică religioasă a renumitului zugrav piteştean Ilie Petrescu, se conservă icoanele: «Iisus Hristos» şi «Maica Domnului cu Pruncul», iar Gheorghe zugravul ot Cozia îmbogăţeşte zestrea iconografică a bisericii, prin icoana reprezentând pe «Maica Domnului îndoliată» şi «Sf. Stelian», datată 1830.

Dintre cărţile ritualice incluse în patrimoniul cultural naţional, care provin din inventarul bisericii, se înregistrează, în ordinea

cronologică a apariţiei lor, următoarele: «Minei pe luna noiembrie» [Bucureşti, 1678, în limba greacă], «Penticostar» [Bucureşti, 1681, în limba greacă], «Octoih» [Râmnic, 1713], «Penticostarion» [Bucureşti, 1768], «Noul Testament» [Râmnic, 1794], «Evanghelie» [Buda, 1812], «Anastasimatar» [Viena, 1823], «Mineie pe lunile ianuarie–decembrie» [Bucureşti, 1852], «Noul Testament» [Bucureşti, 1855], «Liturghier» [Bucureşti, 1855] şi altele.

Tradiţii abandonate

Sărbătorirea hramului iniţial – «Sf. Ilie» – implica efectuarea unui ritual specific, devenit tradiţional: „Se pregătea o colivă foarte mare, având în mijloc portretul proorocului cu un cojoc mare în braţe, pictat de cel mai mare zugrav al oraşului, care era aşezată pe o schelă în biserică, construită numai pentru acest eveniment anual. Ilie Petrescu era pictorul cel mai vestit din urbe, iar, după moartea acestuia, era chemat de la Bucureşti fiul acestuia, celebrul Costin Petrescu.".

Originalul ritual menţinea permanent trează ideea apartenenţei bisericii la celebra corporaţie a cojocarilor şi conferea sărbătoririi hramului o particularitate extrem de apreciată de către enoriaşi, dar şi de ceilalţi locuitori ai urbei piteştene, tradiţie ce se impune a fi reluată în contemporaneitate, pentru ineditul şi spectaculosul ei evident.

Din păcate, în anul 1978, în cursul campaniei demolatoare efectuate de către regimul totalitar, sub pretextul aberant al „sistematizării oraşului", din vechiul ansamblu arhitectural care evoca specializarea şi angrenarea unui important număr de piteşteni în acest tradiţional meşteşug al cojocăritului, nu s-a menţinut decât locaşul sfintei biserici.

Preocupări constante

Evocând cu deferenţă preoţii care au oficiat de-a lungul vremii în sfânta biserică a cojocarilor, distinsul slujitor al altarului acesteia, parohul Corneliu Boncescu remarca, printre alţii, pe preotul Rizea Dobrescu pentru „înzestarea sa cu

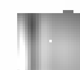
harul desenului şi al săpatului în lemn, precum şi pentru preocupările arhivistice şi bibliofile, de adevărat iubitor al manuscriptelor şi al cărţilor vechi bisericeşti".

Vrednici slujitori ai credinţei ortodoxe, preoţii de la Biserica «Sf. Ilie» s-au străduit permanent să menţină în condiţii corespunzătoare sfântul locaş, înzestrându-l cu obiecte de cult şi cărţi ritualice, pentru a respecta, astfel, memoria înaintaşilor care l-au ctitorit în renumita „mahala a cojocarilor".

În anul 1975, potrivit «Monografiei Eparhiei Rîmnicului şi Argeşului», personalul bisericii parohiale se compunea din: preotul paroh iconom stavrofor Corneliu Boncescu, născut la 25 mai 1913, preot [1940], încadrat la această parohie [1967], fost protoiereu al protopopiatului Costeşti [1950-1974], deputat eparhial; preotul Emanuel Branişte, născut în Susenii Argeşului, la 15 iulie 1919, într-o familie de învăţători care a dat ţării pe renumiţii pr. prof. dr. Ene Branişte şi pr. dr. Marin Branişte, fraţii săi; a fost slujitor al sfântului locaş din 1 august 1964, fost profesor al Şcolii de cântăreţi bisericeşti, membru în Consistoriul protopopesc Piteşti; preotul Petre V. Popescu, născut la 31 octombrie 1913, preot [1938], încadrat la această parohie [1969].

Relevând permanenta preocupare pentru starea de conservare a locaşului de cult, distinsul preot paroh Emanuel Branişte menţiona: „Pentru buna podoabă a Casei Domnului, enoriaşii, Consiliul parohial, Comitetul – antrenaţi în permanenţă, stimulaţi de spiritul de colaborare, încredere şi deplină dragoste existente între slujitorii bisericii – au realizat, între altele, lucrări ca: restaurarea picturii în 1990, procurarea strănilor din lemn de stejar artistic lucrate în atelierele Sfintei Patriarhii, un nou cafas, împrejmuirea curţii bisericii cu gard de ciment şi fier forjat, introducerea sistemului de încălzire centrală etc.

Păstrarea în condiţii optime a sfântului locaş a fost îndeplinită cu toată grija de slujitorii bisericii: preot Em. Branişte, preot dr. I. Stancu şi protoiereu Iuliu Chiriţă.".

Remarcabilul monument de arhitectură ecleziastică, Biserica «Sf. Ilie, Sf. Paraschiva şi Sf. Pantelimon» perpetuează, în memoria colectivă a piteştenilor, numele unui meşteşug ce a făcut faima unui cartier locuit, în special, de cojocari, meseriaşi vestiţi care, prin vrerea şi puterea lor, au înălţat-o spre înaltul cerului, cu credinţă în Dumnezeul cel Atotputernic şi în lumina adevărului evanghelic al vieţii veşnice.

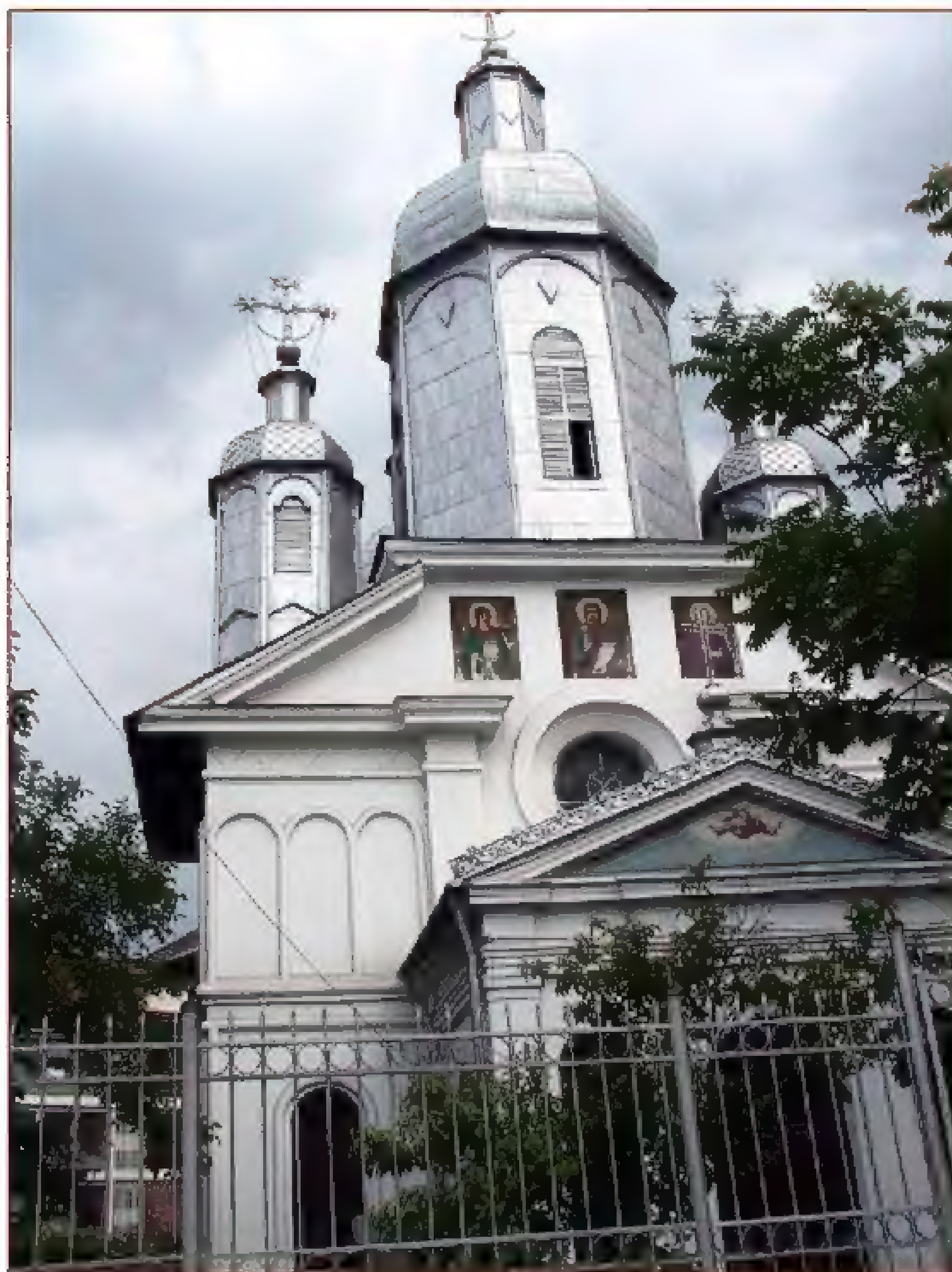
Bibliografie selectivă

Administraţiunea Cassei Bisericii, Anuar 1909, Bucureşti, 1909; *** – Anuarul Eparhiei Argeşului, Piteşti, 1940; Bălan Constantin – Inscripţii medievale şi din epoca modernă a României. Judeţul istoric Argeş (sec. XIV-1848), Bucureşti, 1994; Bobancu Tatiana – Album religios. Bisericile din oraşul Piteşti cu un mic istoric, Piteşti, 1933; Boncescu Corneliu – Biserica Sf. Ilie din Piteşti, Piteşti, 1977, dactilogramă; Branişte M. Marin, Diaconescu Ilie – Pisanii, însemnări şi manuscrise din vechile biserici ale oraşului Piteşti, în „Mitropolia Olteniei", XXIII (1971), nr. 1-2; Constantinescu Grigore – Biserica „Sf. Ilie" a cojocarilor din municipiul Piteşti, în „Lumină lină", an XIII [2002], nr. 1; Diaconu Tudor – Locaşuri de cult în municipiul Piteşti, în „Păstorul Ortodox", an II, nr. 1/1996; *** – Eparhia Rîmnicului şi Argeşului, monografie, Rîmnicu Vîlcea, 1976; Greceanu Eugenia – Ansamblul urban medieval Piteşti, Bucureşti, 1982; *** – Episcopia Rîmnicului şi Argeşului, monografie, Rîmnicu Vîlcea, 1976; Mavrodin Teodor – Episcopia Argeşului. 1793-1949, Piteşti, 2005; Stancu Ioan – Biserica «Sf. Ilie», în „Lumină lină", nr. 7/1991; Stoicescu Nicolae – Bibliografia localităţilor şi monumentelor feudale din România. I – Ţara Românească (Muntenia, Oltenia şi Dobrogea), vol. 2: M-Z, (Craiova), 1970.

IMAGINI

SUMAR

DE ACELAŞI AUTOR:

au apărut:

- **Confesiuni literare**, Bucureşti, 2003• 252 p.
- **Destine literare**, Piteşti, 1999• 226 p.
- **Evocări literare**, Piteşti, 2014• 328 p.
- **Solilocvii. Reflecţii lapidare**, Piteşti, 2004• 106 p.
- **Stanţe din circumstanţe. Epigrame**, Piteşti, 2005• 108 p.
- **Rezistenţa armată anticomunistă de pe versanţii sudici ai Munţilor Făgăraş**, Piteşti, 2006• 264 p.
- **Epopeea Rezistenţei anticomuniste din Poenărei**, Piteşti, 2009• 152 p.
- **Argeşul monumental. Enciclopedie patrimonială**, Piteşti, 2011• 560 p.
- **Argeş. Dicţionar etnocultural**, Piteşti, 2006• 318 p.
- **Monumente memoriale din Argeş.Cruci de piatră**, Piteşti, 1999• 328 p.
- **Ceramica din Argeş-Muscel**, Piteşti, 2001• 230 p.
- **Civilizaţia pietrei areal etnocultural Argeş-Muscel**, Piteşti, 2008• 272 p.
- **Corbi-Muscel. Monografie etnoculturală**, Piteşti, 2006• 176 p.
- **Poenărei-Muscel. Monografie etnoculturală**, Piteşti, 2008• 320 p.
- **Câmpulung-Muscel. Ansamblul medieval-modern**, Piteşti, 2013• 320 p.
- **Curtea de Argeş. Ansamblul medieval-modern**, Piteşti, 2013• 208 p.
- **Piteşti. Ansamblul medieval-modern**, Piteşti, 2013• 280 p.
- **Argeşul artistic**, Piteşti, 2014• 320 p.
- **Portrete-pirogravură-panseuri**, Piteşti, 2014• 180 p.

în colaborare:

- **Glosar arealul etnocultural Argeş-Muscel**, Piteşti, 2013.
- **Argeş. Ghid turistic al judeţului**, Bucureşti, 1978.
- **Argeş. Cartea eroilor**, Piteşti, 1984 – redactor.
- **Mioveni. Paşi în timp**, Piteşti, 2007.
- **Stâlpeni-Argeş-România. Carte de identitate europeană**, Piteşti, 2009.

